

A magyar népzene követői: medinai muzsikusok

A zenélés közösségre nevel

„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.”
(Kodály Zoltán)

A Tolna megyei Medina település egyfajta muzsikusfalu: a településen egyszerre több zenész él, s a közeli- és távolabbi múltban számos hivatásos, illetve amatőr zenészt is nevelt. A hely nemcsak fekvése miatt, hanem a zenei kultúrája miatt is különös atmoszférával rendelkezik. Az egyedülálló kincs tudatos feltárása, a továbbörökítő tevékenység módszeres erősítése a Kulturális Közfoglalkoztatási Program keretein belül indulhatott el.

A medinai zenészek

A XX. század első és második felében több, mint ötven zenész élt itt, felvonultatva a magyar, a népi, és a szerb zene gazdag palettájának színeit. Egyrészt belőlük nőtt ki magát számos zenészdinasztia, hiszen a megszerzett tudást igyekeztek továbbadni. A hazai néptáncmozgalom indulása után alakultak meg az első magánzene-

karok. A zenészdinasztiához tartozó zenészek tisztelik a múltat, mert úgy tartották, aki azt nem becsüli, a jövőt nem érdemli.

A régmúlt kor medinai zenészei többnyire csak a szomszédságban fekvő néhány településig jutottak el, ahol az ottani közösségeknek felejthetetlen zenei élményt nyújtottak.

Játszott itt több cigány- és magyar zenekar, akik a falu báljaiban, mulatságaiban, búcsúiban, lakodalmaiban és ünnepein csodálatos hangulatot varázsoltak hangszerekkel.

A medinai népzeneészek a magyar népzene követőinek tartják magukat, hiszen feladatuknak érzik a Kárpát-hazában élő népek zenéjének tanulását, ápolását és továbbadását egyaránt.

Minden hazai és külföldi koncertjükön, táncbázaikban megszólaltatják e népcsoport rendkívül értékes dalait, muzsikáját. A világ sokat változott és ma már a földkerekség több országába hívják őket. Az itteni zenészek hagyományörző módon, több generáción keresztül viszik tovább a település zenei, ill. népzenei hagyományait.

Értéke felbecsülhetetlen, mert hozzájárul a művészeti nevelés érték- és kultúrákövetítő, kultúra-megőrző szerepéhez.

A zenei élet itt egyedülálló: az itt élő vagy innen származó muzsikusok, családtagok egymástól tanultak zenélni, így akár egymást is tudják helyettesíteni.

Ők már tudják, hogy aki zenével indul az életbe, bearanyozza minden tevékenységét, és saját életének olyan kincsét alapozza meg, amely átsegíti sok bajon.

A medinai zenészdinasztia által összegyűjtött zenei értékek védelme, továbbadása kiemelt szerepet kap a településen.

Az itteni zenei hagyományok megőrzése, továbbadása segíti a helyi közösségek fenntartását és a település ünnepeit is emelkedettebb hangulatúvá teszi.

A népdalok még ma is olyan alapvető emberi érzésekről és értékekről szólnak, a modern korunknak is teljesen megfelelnek, mert a mindennapjainkhoz is köthetőek.

A népzenei hagyomány az alapműveltségünk része: tisztában kell lennünk népdalkincsünkkel és an-

nak felbecsülhetetlen értékeivel, hiszen ez kultúránk részét képezi, ami összeköthet bennünket.

A **Bartina zenekar** muzsikusai a pályafutásuk és fellépéseik során sokat muzsikáltak táncházakban, illetve hagyományörző- és táncegyütteseknek is. A népzenei ismeretterjesztést, az énekelt versek megszólaltatását gyermekeknek és felnőtt közönségnek is fontosnak tartják. A zenekar tagjai közül ketten foglalkoznak bortermeléssel, így a borral kapcsolatos dalok is szép számmal szerepelnek a repertoárban. Európa szinte minden országát bejárták. Fontosnak tartják a magyar zene itthoni népszerűsítését.

A magyar népzene, a néptánc ma, az egyre globalizálódó világunkban is a megmaradást, a nemzeti hovatartozás érzését erősíti határon belül és határokon túl egyaránt.

Az együttes a magyar népzenei kultúrát képviselve minőségi munkájával hozzájárul a magyar népzenei hagyományok megőrzéséhez és annak továbbadásához határainkon innen és túl.

Feladatuknak érzik a Kárpát-hazában élő népek zenéjének tanulását, ápolását is.

Minden hazai és külföldi koncertjükön, táncházaikban megszól-

laltatják e népcsoport rendkívül értékes dalait, muzsikáját, melyet Kodály Zoltán a következőképpen jellemzett: „*Bukovina volna a legrégibb réteg.*”

Bátran mondhatjuk, hogy műsoraik osztatlan sikert arattak, bármerre jártak eddig.

A **Csurgó zenekar** több, mint tíz éve nap mint nap óvodáskorú gyermekekkel foglalkozik, heti rendszerességgel tartanak zenés foglalkozásokat óvodákban. Fontosnak tartják, hogy minél több korosztályt megszólítsanak, s megmutassák nekik közös gyökereiket, népi kultúránkat.

Előadásaikban számos népdalt, saját dalokat, gyermekjátékokat elevenítenek fel, melyeket igyeksenek korunk zenei ízlésvilágára formálni.

Foglalkozásaiknak, koncertjeiknek a gyermekek is aktív részei, s nemegyszer a szülők is együtt mulatnak, táncolnak, játszanak velünk.

A medinai zenei tagozat

A zenészek utánpótlásával a falu zenei hagyományainak továbbélését és annak jövőjét tervezik biztosítani az itt élők – mert

úgy tartják, a zenélés közösségre nevel.

A zenei örökség továbbadását, a helyi kis közösség zenei és művészeti nevelését, illetve oktatását több helyi zenész és a polgármester is felkarolta, hiszen pontosan két éve alakult meg az ifjúságot felkaroló citera-, ének- és gitárszakkör.

Repertoárjukat minden fellépés előtt az alkalomhoz és ünnepkörhöz illően bővítik, attól függően, hogy mi a fellépés tárgya.

Az oktatásban részt vevő pedagógusok már régen felismerték azt, hogy a zene emberformáló erőt képvisel, mert kihat a személyiségre, illetve ízlés-, és magatartásformáló szerepe van, továbbá fogékonnyá tesz a szépség befogadására. A szakkörök működését az Önkormányzat támogatja, próbatermetet is biztosít a gyakorlatához.

A zenei repertoár kibővítésével pedagógusi vezetéssel folyamatosan léptek fel helyi rendezvényeken, mint a minden évben megrendezésre kerülő Medinai Művészeti Napok, Nyugdíjas Klub rendezvényei, anyák napi műsor. A közönséget mindig önálló műsorral lepik meg.

A pedagógusok közül a citera- oktató **Szabó Józsefnek** a hivatása a népzene, ő a Bartina zenekar alapító tagja. Több hangszeren is játszik (citera, tambura, brácsa, furulya, doromb), a helyi zenei oktatás keretében arra vállalkozott, hogy a gyerekek zenei fejlesztését citera-órák keretében biztosítsa.

A citeraszakkör vezetője elmondta, hogy a citera a legegyszerűbb magyar hangszer, s az oktatás során azért döntött mellette, mert a többi hangszerhez képest viszonylag könnyű rajta elsajátítani a magyar népzene alapjait és a hangszer használatát, emellett annak használóját azonnali sikerélményhez juttatja. Ők prím, tenor

Bartina zenekar

Citerások és énekesek fellépése 2015.március 15-én

A citeraszakkör tagjai

és bőgő citerán játszanak három oktáv hangterjedelemben.

A zenei hagyományok továbbadása mellett a helyi általános iskolában hamarosan meghirdetik az újabb citeraszakkört. A kiszenészek lelkesedése máig töretlen, több alkalommal kísérik hangszereik játékát saját énekléssel is. A gyerekek fokozatosan sajátítják el a hangszer használatát, míg saját hangszerre tesznek szert.

A citeraszakkör közvetlen megalkalulása után résztvevői közel két hónap alatt olyan zenei repertoárt sajátítottak el, amit a falu karácsonyi műsorán már nagy lelkesedéssel elő tudtak adni, majd a falu március 15-i műsorán odaillő katonadalokkal képviselték tudásukat.

Zenei tagozatok énekes része – gyermek és felnőtt népzenei énekkar

A munkájára nagyon igényes **Szabóné Gáncs Tünde** a népzene tanítását szolgálatnak tekinti.

Énektanítással foglalkozik, gyermekekkel és felnőttekkel egyaránt. Az eddig összegyűjtött tapasztalata alapján segít megvalósítani a helyi Polgármesteri Hivatal azon elképzelését, hogy a zenei tagozatok (gitár és citera) énekes részét gyermekek megfelelő felkészítésével segíteni tudják az énekesek, így teljes zenei produkciókat tud a három tagozat létrehozni.

A falu ünnepein felnőttekből álló népzenei énekkar is fellép,

amelyet többnyire a helyi zenészek vagy a citeraszakkör tagjai kísérek.

Szerinte meg kell mutatni az embereknek, hogy az anyagi világon kívül mennyire fontos a lelki feltöltődés. Munkájával alkotó közösséghez szeretne hozzájárulni.

Gitárszakkör

Szabó Dávid gitáros, a gitárszakkör alapítójának elmondása szerint a megtanulandó anyagról mindig egyfajta „közvéleménykutatást” tart. A szakkör résztvevői (8-10 személy) lelkesedése óriási és már saját gitárjuk van. Már eddig több magyar slágert tanultak meg és adtak elő, mindig elsőprős sikerrel.

Furulyaszakkör

A furulyaszakkör a medinai általános iskolában indult **Lindauer-né Ózdi Zsuzsanna** tanítónő közreműködésével, szintén a zenei oktatás keretében, melynek tagjai alsó tagozatos gyerekek. Minden jelentős falubeli ünnepen fellépnek, furulyán eljátszott dalaikat nemcsak szólóban, de kíséretként is el tudják játszani. Rendkívüli sikeres fellépés volt 2015-ben az anyák napi műsoruk, amikor az egész falu gyerekközössége együtt énekelt szívvel-lélekkel. Ezt fellépést a Tolnatáj Televízió is féltve őrzött kincsként dolgozta fel.

Új zenei gyűjtések a helyi értéktár részére

2014 őszén a Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Megyei Irodája szervezésében a településre látogatott Szabó Zoltán etnográfus, a Magyar Népi Iparművészeti Múzeum osztályvezetője, hogy a medinai szerb zenei hagyományokat feltáró munkához módszertani

segítségét nyújtson. Előadásában említette, hogy a 80'-as években Medinán szerb zenei anyagokat gyűjtött. Elmondása szerint a tulajdonában lévő gyűjtés még nem teljes, s a hiányzó anyagok felkutatására bízta a helyi értékőröket.

A medinai szerb zenei kincs nyomába eredve Vizin Antussal, a Vizin zenekar alapítójával is sikerült kapcsolatba lépni: ő szintén a nyolcvanas években gyűjtött a medinai szerbek zenéjéből hanganyagot. A találkozás alkalmával ennek a hanganyagnak egy részét a község polgármesterének ajánlotta fel. A szakember beavatta a helyi értékőröket a medinai szerb zene történetébe, annak sajátosságaiba, zenei rétegződéseibe, illetve bemutatta az itt gyűjtött dalokat is. (*Gajdasko, Medinai, Milice, Szecsuje és a Natalia kolo, Vranjanka, Dunje ranke*)

A helyi értéktárba felvett zenei hanganyagok felhasználásának lehetőségei

A múltat hűen őrző hanganyagok egy részét Siklósi Krisztián, a Csurgó zenekar alapító tagja fel dolgozta, majd a Medinai Művészeti Napok alkalmával a medinai szerb dalokból néhány dalt elő is adott.

A magas színvonalú, felejthetetlen előadás közben megosztott a hallgatósággal néhány gondolatot: többek között elmondta, hogy az általa színpadra vitt dalokat még a medinai szerb zenekarban a tangóharmonikán játszó nagypapája is szívesesen játszotta.

Siklósi Krisztián javasolta azt is, hogy a gyűjtött anyagot a közösség használja fel a zenei oktatásban és a hagyományos táncok tanításában, s kezdeményezi az újonnan alakult szerb néptáncsoport bevonását is a produkciójába – mindez új lendületet adhat a medinai népzenei kincs továbbvitelének.

A szerző a medinai értékekről:

A Tolna megyei Medina településen 2013-ban kapcsolódtam be a Kulturális Közfoglalkoztatási Programba. Az értékmentő munka azonnal szívügyemmé vált.

A feltárt értékek megismerésével világossá vált, hogy gyorsuló világunk sebesen pusztuló értékeinek és az eltűnőben lévő paraszti kultúrák megőrzése és átadása az utókor számára azért fontos, hogy a jövő generációja is megtudja: volt egy másfajta, boldogabb, közösségekkel teli, emberségesebb élet is, amikor az emberek a természet ritmusában, hitben és szeretetben éltek, s mindenben segítették, támogatták egymást.

A helyi értéktár kibővítése céljából medinai szerb hanganyagok után is kutattam, hogy a településünkön rögzített zenei hanganyagok is részesei lehessenek értéktárunknak. A polgármester – Vén Attila – kezdeményezésére elkészült egy, a környező települések helyi- és természeti értékeit összefoglaló oktatási anyag, amelyet a jövőben, a helyi és a környék iskoláiban szeretnénk oktatni, hogy a gyerekek az őket körülvevő környezetet és a kultúrát részleteiben megismerhessék.

Folyamatos gyűjtő és feltáró munkám során 27 „szépkorú” medinai ember életútját sikerült összegyűjteni és feljegyezni. Közel 200 kézzel írott helyi novellát sikerült digitalizálni, amelyekből válogatva egy kötet kiadása már megvalósult, a második pedig szerkesztés alatt van.

Értékfeltáró és hagyományörző törekvéseinket az is motiválja, hogy minél szerteágazóbb és egyedibb egy Értéktár, annál inkább biztosít kitörési lehetőséget a település lakói számára.

Medina – Szőlőhegy történetét a rendelkezésemre álló dokumentumok, fényképek, nyomtatványok, elbeszélések, levéltári adatok, katonai térképek és a helyi közösség még élő tagjainak visszaemlékezései alapján állítottam össze. Könyvbemutatót is tartottunk a lakosok számára.

Az első gitárszakkör fellépése 2014 falukarácsonyi műsorán

RÉVAI LILLA IRÉN a Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Megyei Irodájának munkatársa, mint közösségi munkás. Medinán végez értékfeltáró-értékmentő munkát.